

ERRSI TEATAJA

EESTI RAHVATANTSU JA RAHVAMUUSIKA SELTSI AJALEHT

VEEBRUAR 2009

- * Kapten Ülo Luhti pöördumine
- * Valmis kollektiivide tegevuse analüüs
- * Linda Raus 100
- * Majori ööbik esitles heliplaati
- * ERRS üldkogu
- * Märtsi kalender

KAPTENI TERVITUS ERRSI TEATAJA LUGEJALE

ÜhesHingamine

XXV Laulupidu
XVIII Tantsupidu
2-5 juuli 2009

Kapten tervitab ja tänab kogu meeskonda osalemast neljandas laines.

See silmade sära ja südame soov osaleda ühisel maailmaavastamise merereisil, et leida kaugetelt randadelt otsitud õnn ikka kodurannalt, oli suureks eelduseks, et tuleb Euroopa parim pidu – mis on ainult hetk pikas eestlaseks olemise häduses.

Ja ei ole tähtis, kas oled hetkel merereisil või oled kaldalt vaataja, kui oled hinges reisijatega, siis oledki meiega s.t. eestlane...

Mis moodi ainult kogu Euroopa seda näeks?

See kõik, mida nägin, (nägin väga väikest osa) annab tunnustust, et tuleb hea pidu – AGA, et Euroopa parim, siis on veel päris mitu sammu minna. Loomulikult on kahju neist, kes ei pääse pardale.

Põhjuseid on kaks (ja rohkemgi veel):

Esiteks pääsevad kindlasti need, kes seda väga hea tantsuga tõestavad.

Teiseks on laeva pardal teatud hulk istekohti ja seisjaid pardale võtta ei saa – seega igale liigile 60 kohta ja need kes jäävad alla, need jäävad alla...

Ostan juba suuremal hulgal taskurätikuid silmade kuivatamiseks, sest kindlasti jääb alla ka häid tegijaid...

Ja kindlasti oleneb pääs pardale vormist ja selle ajastamisest... ka Kanter heidab ühel päeval 69 meetrit, aga järgmine kord ei lenda ketas kaugemale 55-st... Ja siis ta ei pääse ju pardale!?

Soovin tantsuõpetajale targu talitamist ja tantsijale tahet eelkõige iseendast jagu saada, et lugu lähedalt lahti seletada-tantsida...Ja ära karda õpetajalt aru pärida!

Ümber kogu maailma vaatavad inimesed merele.

Ootusi täis...

Meeskonna nimel ja toel,
kapten **Ülo Luht**

VALMIS KOLLEKTIIVIDE TEGEVUSE ANALÜÜS

Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse eestvõtmisel on valminud 2. osa laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate rahvatantsu- ja rahvamuusikakollektiivide sisulise tegevuse analüüsist. Uuringus osales 753 kollektiivi.

Analüüsi koostas kollektiivide poolt Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskusele esitatud 2007. aasta tegevusaruannete põhjal ERRS-i juhatuse esimees **Kalev Järvela**. Analüüs keskendub repertuaarivalikule ja autorikaitsele. Sellest selgub, kui suurt mõju avaldavad repertuaarivalikule tantsupeod. Samuti on näha, kui valus probleem valdkonnas seondub autorikaitsega.

Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse loal avaldame analüüsi lühendatult. Täieliku analüüsi leiad leheküljelt <http://www.rahvakultuur.ee/?s=411>

I Repertuaar

Tantsud

Allpool toodud protsendid:

- Protsent lähtuvalt võimalikest vastustest (6850 vastust).
- Protsent lähtuvalt repertuaari mahust (1237 nimetust).

Igal vastajal paluti nimetada viis olulisemat 2007. aastal repertuaaris olnud tantsu ja viis olulisemat 2008. aasta repertuaariplaanis olevat tantsu. Maksimaalselt oli võimalik kahe aasta kohta saada 6850 vastust. Vastamata oli jäetud 416 juhul, mis on 6% võimalike vastuste hulgast.

Vastuste hulgas oli 1237 erinevat nimetust (tantsud, kavad või oli lihtsalt nimetatud tantsupeo repertuaar). Enim on ühte tantsu (Oige ja vasemba / rahvapärimus) nimetatud 185 korda. Ühekordselt mainitud tantse on 702.

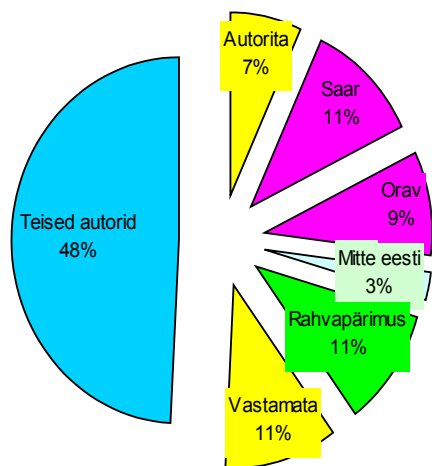
Uuringus osalenud 753 kollektiivi poolt esitatud 1237 erinevat tantsunimetust näitab, et kollektiivide repertuaar on väga mitmekesine. Väga palju mõjutab repertuaari tantsupidudel tantsitav ja sellest küljest peab tõdema siiski ka repertuaari ühekülgust.

Tantsude esikümme (Uuring sisaldab 50 enimtantsitud tantsu):

Jrk. 1	Jrk. 2	AUTOR +TANTS 1	Kokku
1.	1.	Oige ja vasemba - Rahvapärimus	185
2.	2.	Puu on puude kõrgune – Maido Saar	138
3.	3.	Tuljak – Anna Raudkats	120
	4.	Tantsupeo repertuaar - TP	104
4.	5.	Põhjamaa – Mait Agu	95
5.	6.	Lõolugu – Maie Orav	87
6.	7.	Kodu – Ülle Feršel	83
7.	8.	Soovide valss – Niina ja Alfred Raadik	79
8.	9.	Üits paigake – Ülle Feršel	77
9.	10.	Tees telu – Kalev Järvela	72
10.	11.	Ukuaru valss – Maie Orav	70

Autorid

Igal kollektiivil paluti nimetada oma repertuaarist 5 olulisemat tantsu. Kuna iga tantsu puhul oli võimalik mainida ka teine autor, siis maksimaalne võimalike vastuste hulk autorite osas oli 13700. Et paljudel tantsudel puudub teine autor, tuli 5808 vastust vähem.

542 korda on jäetud tantsu autori nimi nimetamata. 42 juhul on märgitud autoriks „omalooming”, aga jäetud täpsustamata, kas on tegemist kollektiivi juhi või tantsijate ühisloominguga. 194 korral on tegemist teiste rahvaste tantsudega. 810 juhul on tegemist rahvapärimusega, 157 juhul on lihtsalt nimetatud, et tegemist on tantsupeo repertuaariga ja mainimata on jäetud nii tantsu nimi kui ka autor. 13 juhul on tegemist mõnesse muusse žanrisse kuuluva teosega (klassikaline tants, salongitants, showtants jne.)

Autoreid, kelle tantsud ületavad vähemalt 1% kollektiivide repertuaari mahust, on kokku 25:

1. Maido Saar (830)	14. Alfred Raadik (96)
2. Maie Orav (692)	14. Niina Raadik (96)
3. Ene Jakobson (488)	16. Margus Toomla (88)
4. Mait Agu (279)	17. Linda Pihu (85)
5. Anna Raudkats (236)	18. Ilma Adamson (80)
6. Kai Leete (232)	19. Diana Otsing (75)
6. Ülle Feršel (232)	20. Agne Kurrikoff-Herman (73)
8. Kalev Järvela (190)	21. Maire Udras (66)
9. Märt Agu (124)	22. Valdo Rebane (60)
10. Salme Valgemäe (116)	23. Ullo Toomi (56)
10. Ott Valgemäe (116)	24. Helju Mikkel (52)
12. Marina Kuznetsova (101)	24. Karmen Ong (52)
13. Helena Reimann (98)	25. Heino Aassalu (51)

Autoriõigused

Õigesti oli autor (kahe autori puhul nn. esimene autor) märgitud 3333 vastuses ehk 49%. Viga autori (kahe autori puhul nn. esimene autor) märkimises oli 3101 vastuses (45%). Teist autorit oli mainitud 525 juhul, õigesti oli märgitud 276 vastuses (53%). **Viga autori märkimises oli 249 vastuses (47%)!**

Vigu tantsude nimedes esines 226-l juhul (88%)!

Selliseid vastajaid, kes ühelgi juhul ei tantsu esimese ega teise autori ja tantsu nimes viga ei teinud, oli ainult 84 (12%). Nii rohkearvulised eksimused autoriõiguste suhtes on lubamatud. Kuna vastajate hulgas olid arvatavasti ülekaalus kollektiivide katusorganisatsioonide esindajad, siis on tegemist samade inimestega, kes korraldavad kontserte ja on kohustatud esitama repertuaari nimekirjad Eesti Autorite Ühingule. Siit tulenevalt on need inimesed otseselt vastutavad selle eest, et autorid ei ole saanud peaaegu pooltel juhtudel oma teenitud honorare. Tegelikult on

kahtluse all küsimus, kas nad ikka on täitnud oma kohust ja neid vigaseidki nimekirju esitanud.

Võiks arvata, et tuntumate autorite puhul vigu ei esine, kuid see pole nii.

Maido Saare tantse, kelle loomingut kasutatakse 11% kõigist juhtudest, märgiti õigesti vaid 53%. Maie Orav, kelle loomingut kasutatakse 9% kõigist juhtudest, teati õigesti vaid 67% puhul.

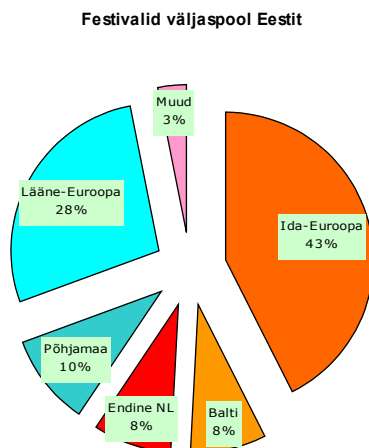
II Festivalid, kontsertreisid ja esinemised.

Vastajatel paluti eristada festivalidest osavõttu kontsertreisidest ning eristada need esinemistest, et vastustes poleks kattuvusi. Alljärgnevalt vaatleme eraldi kõigis kolmes kategoorias (festivalid, kontsertreisid, olulised esinemised) nende toimumiskohti. Seejärel vaatleme kollektiividele antud tasemekategooriate ja välisreiside suhet.

Festivali külastusi kokku märgiti olulisena 812-l juhul. Neist 576 toimusid Eestis ja 236-l juhul võeti osa välismaal korraldatud festivalidest.

Festivalid

Välismaal toimunud festivalidest osavõttu jälgimiseks jaotasime riigid 6 gruppi.

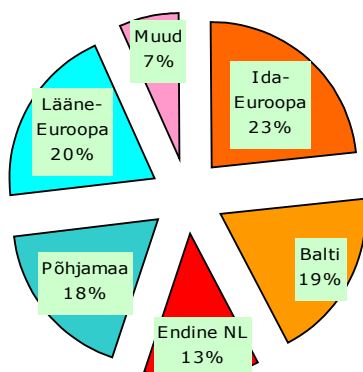
1. Endine Nõukogude Liit va. Läti ja Leedu
2. Balti riigid (Läti ja Leedu).
3. Ida-Euroopa (endised sotsialistlikud riigid)
4. Lääne-Euroopa va. Rootsi, Norra ja Soome
5. Põhjamaad (Rootsi, Norra ja Soome).
6. Muud

Kontsertreisid

Kontsertreisidel osalemist märgiti olulisena 227-l juhul. Neist 94 toimusid Eestis ja 133 kontsertreisi korraldati Eestist väljapoole.

Välismaale korraldatud kontsertreisid jaotasime 6 gruppi:

Kontsertreisid väljaspoole Eestit

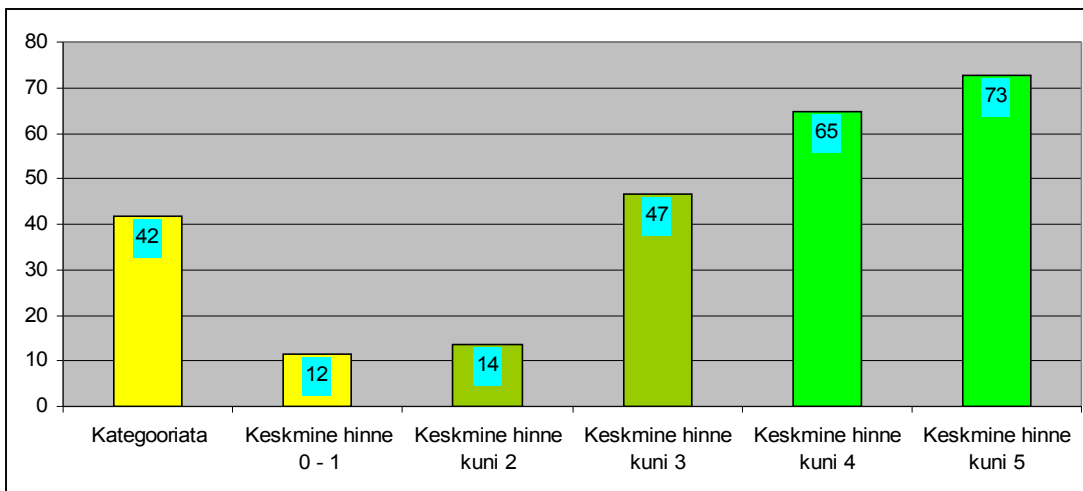

1. Endine NSVL va. Läti ja Leedu
2. Balti riigid (Läti ja Leedu)
3. Ida-Euroopa (endised sotsialistlikud riigid)
4. Lääne-Euroopa va. Põhjamaad
5. Põhjamaad (Rootsi, Norra ja Soome).
6. Muud

Olulisi esinemisi märgiti kokku 6538. Neist Eestis toimus 6251. ja väljaspool Eestit 287.

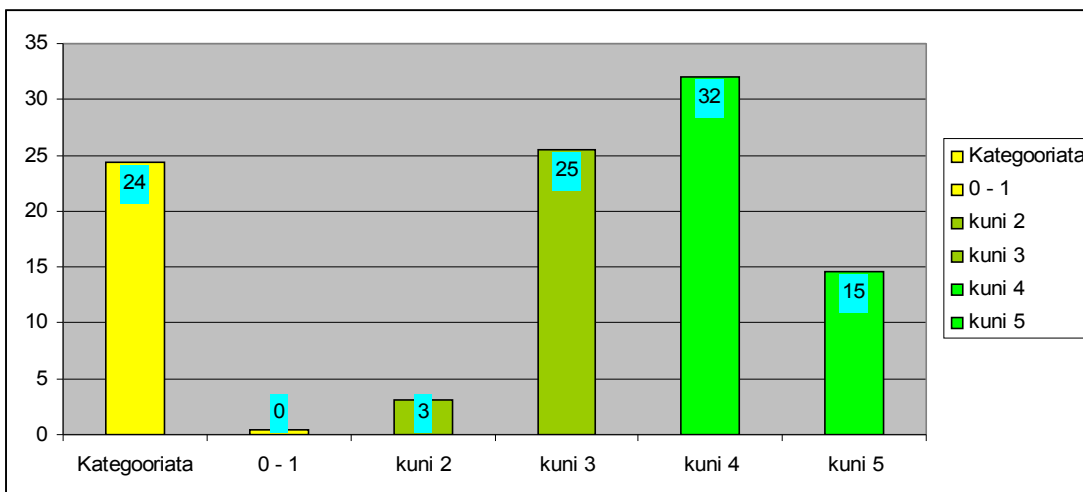
Tasemekategooriad ja välisreisid

Alati on olnud huvitatud, milline on Eestit esindavate kollektiivide kunstiline tase. Kuna nõrkade kollektiivide reisimisi administratiivselt pole võimalik piirata, siis on olnud kartus, et Eestit esindavate kollektiivide kunstiline tase pole piisavalt esinduslik. Antud uuringu raames oli võimalik heita ka sellele olukorrale pilk peale. Kollektiive hinnati tantsupidude ülevaatuste ajal (2004 ja 2007) ja antud neile kategooriad. Kategooriad on näidatud hinnetena skaalal 1 – 5 (5 on parim). Järgmine tabel näitab oma kategooriarühma esindatust protsentuaalselt ja vastab küsimusele, mitu protsenti antud kategooriarühma kollektiividest on käinud välismaal Eestit esindamas.

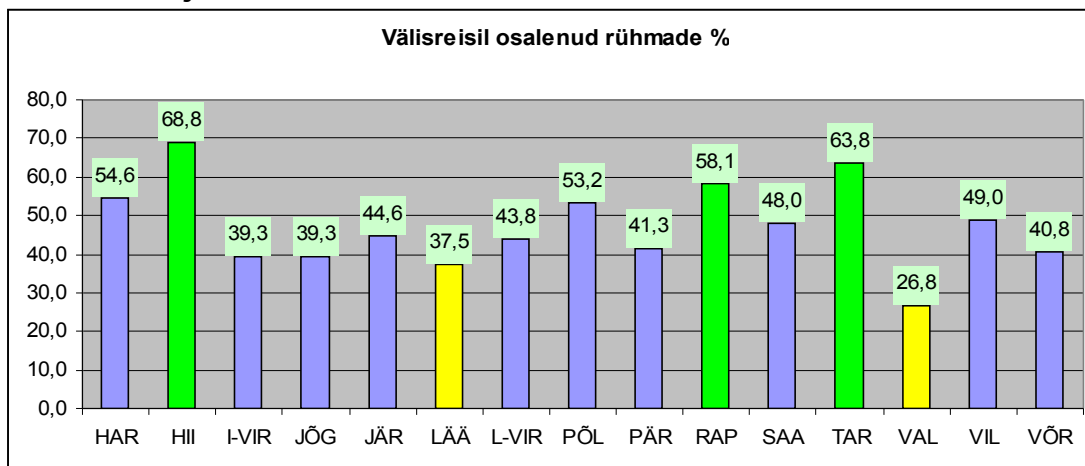
Üldiselt on näha, et mida parem kollektiiv, seda rohkem on reisimisi. Kategooriata kollektiivide kõrget osalust aga ei oska kuidagi põhjendada.

Järgmine tabel näitab, milline % välisreisidest kokku millisele kategooria-tasemele osaks saab.

Selle põhjal võib öelda, et tippkollektiivide reisimistele võiks ja peaks igati kaasa aitama. Kuna ei saa kellelgi keelata oma korraldatud kontsertreisile minemast, küll aga on võimalik alati soodustada ja aidata kollektiivi reisi korraldamisel. Selle kaudu ehk oleks võimalus tõsta tippkollektiivide reisimise aktiivsust. Õnneks ei reisi oluliselt tasemelt kõige nõrgemad kollektiivid.

Maakonnad ja välisreisid

Üllatavalt kõrge on Hiiumaa protsent – ligi 70% Hiiumaa maakonna kollektiividest osales välisreisil. Harjumaa on alles neljas Tartu- ja Raplamaa järel. Märkimisväärselt vähe on reisinud Valga maakonna kollektiivid – neist iga neljas on piiri taga käinud.

Millistesse riikidesse reisisi

1. Ungari(131)	10. Prantsusmaa(20)	19. Belgia(8)	28. Kreeka(4)
2. Läti(63)	11. Rootsi(18)	20. Portugal(8)	29. Küpros(4)
3. Soome(50)	12. Poola(17)	21. Alžeeria(7)	30. Norra(4)
4. Türgi(53)	13. Ukraina(15)	22. Valgevene(7)	31. Serbia (4)
5. Venemaa(34)	14. Bulgaaria(14)	23. Slovakkia(6)	32. Egiptus (3)
6. Leedu(34)	15. Hispaania(14)	24. Tšehhi(6)	33. Gruusia (2)
7. Taani(26)	16. Saksamaa(15)	25. Austraalia(4)	34. Hiina (2)
8. Šveits(21)	17. Austria (13)	26. Holland(4)	35. Läti-Leedu (1)
9. USA(22)	18. Itaalia(13)	27. Jaapan(4)	36. Rootsi-Taani (1)
			37. Türkmenistan (1)

Ülekaalukalt populaarne oli reisimine Ungarisse.

Välisreiside koguarvult on kogemustega naisrühmad kõige enam reisiv seltskond. Kui aga vaadata, kuidas jaguneb protsentuaalselt reisimine rühmaliigi siseselt, siis selles valguses võtavad esikoha endale tantsuansamlid (86%).

Rühmaliigid ja esinemised Eestis

Võimalik oli Eestis toimunud esinemised jaotada kaheks:

- avalikud esinemised (35%)
- esinemised kinnistel üritustel (kooli või asutuse aktustel – 65%)

Järgmisena oli võimalik antud vastuste alusel jaotada avalikud esinemised kolmeks:

- Esinemised kohaliku tähtsusega sündmusel (41%)
- Esinemised maakondliku tähtsusega sündmusel (43%)
- Esinemised üleriigilise tähtsusega sündmusel (16%)

Kinnistel üritustel esinemiste jämedam ots on lasterühmade käes. Kuid avalikel üritustel esinemistega on juhtpositsioon naisrühmade käes.

Eriti torkab silma lasterühmade väga vähene esinemiste hulk üleriigilistel sündmustel. Arvatavasti on takistuseks lastekollektiividega reisimisel erinevad turvalisuse küsimused.

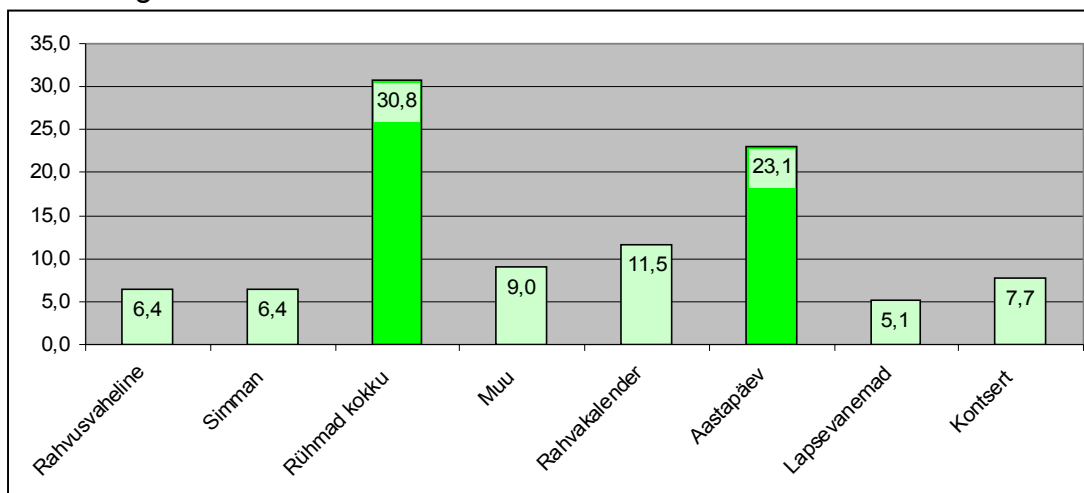
III Kollektiivide korraldatud sündmused

Kokku on küsitluses osalenud kollektiivid korraldanud Eesti kultuurielus 78 erinevat sündmust. Seda on võimalike vastuste hulgast (1370), ainult 5,7%.

Siin on kasvuruumi palju, et rikastada meie kultuurielu omanäoliste ettevõtmistega.

Analüüsidest vastuste sisu jagasime vastused kaheksasse kategooriasse:

Tabel näitab, kui suur protsent korraldatud sündmuste hulgast igale kategooriale osaks langeb.

IV Kokkuvõte

1. Kokkuvõtteks saab öelda, et kollektiivide poolt kasutusel olevas repertuaaris on päris palju erinevaid nimetusi, aga siiski on ta ühekülgne. Põhjuseks on tantsupidude repertuaari suur mõju rühmadele. Kuna tantsupidudele pääsemine toimub läbi konkursi, siis keskenduvad rühmad just nende tantsude paremale omandaamisele.

Tantsupidude mõju ei tohiks mitte mingil juhul miinusena käsitleda, sest tantsupidude ülevaatused ja konkurss peole pääsemiseks kätkeb endas palju positiivset, sealhulgas eriti tähtis on koolituslik aspekt.

Pigem peame olukorda konstateerima ja püüdma tantsupeo kõrval leidma ka teisi motiive. Üht peavad aga kõik tantsupidude üldjuhid küll arvestama: tantsupidude üldjuhtidest sõltub väga suuresti see, mida Eestimaal tantsitakse, st. vastutust.

2. Kõige valusam probleem valdkonnas seondub autorlusega.

Kui ainult 12% vastajatest austavad autorid ja nende teoseid (õiged nimed), siis peab olukorda nimetama katastroofiliseks.

3. Põhilised tantsurühmade reise sihtkohad asuvad Euroopas, teistele mandritele satutakse harva. Üllatavalt palju on reisimisi Ungarisse.

Kõige sagedamini satuvad reisima Hiiumaa ja Tartu maakonna kollektiivid ja kõige vähem reisivad valgamaalased. Asula tüübist lähtuvalt vaadates reisivad kõige enam linnade rühmad (60%). Põhiliseks reisijaks on keskmisest kõrgemal tasemel olev kollektiiv ning suhteliselt tasavägiselt reisivad nii nais- kui segarühmad.

Kollektiivide siseelu rikastamine, ise sündmuste organiseerimine ja/või ise heli või AV salvestuste tegemine ning levitamine võiks olla aktiivsem. Siin on veel palju arenguruumi.

Kindlasti tuleks antud uuringut korrata, et hakata hoomama valdkonnas valitsevaid tendentse.

LINDA RAUS 100

Armastatud rahvatantsujuhil, nelja vabariikliku suurpeo juhil ja Rapla linna aukodanikul Linda Rausil on käesoleva aasta 17. oktoobril 100. sünniaastapäev.

Tema vaimse pärandi tutvustamiseks ja säilitamiseks valmib raamat „Linda Raus 100“. Raamatu koostaja on Tiiu Laurimaa, toimetaja Ly Ehin, kujundaja Jaan Kurm ja küljendaja Armar Paidla. Rohkete fotodega varustatud trükis on ajaloolis-pärimuslik õppematerjal, mida saavad kasutada koolid, raamatukogud, tantsujuhid ja kõik teised kultuurihuvilised.

Raamatu ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital ja selle Raplamaa ekspertgrupp, Raplamaa Omaalgatuste Programm, Linda Rausi sugulased ja rahvatantsijad. Võimalusi omapoolseks toetuseks otsivad praegu ka Rapla, Raikküla ja Saku vallavalitsused.

SEB pangas on avatud konto nr 10010736837019,

kuhu võib soovi korral üle kanda raha selle raamatu trükkimise toetuseks. Selgituste lahtrisse kirjutada oma nimi.

Tiiu Laurimaa, Rapla Kultuurikeskuse Linda toa pärimustöötaja (tiiumaria@gmail.com)

MAJORI ÖÖBIK ESITLES KARKSIS HELIPLAATI

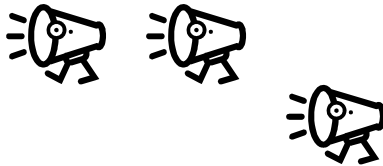
19. veebruaril tutvustati Karksi valla kultuurikeskuses plaati, millel 78-aastane Milvi-Lydia Kallaste esitab end eluteel saatnud laule.

„Selle plaadi väljaandmine oli jätk tööle, mida siin kandis on tehtud mulgi kultuuri edendamiseks,“ ütles kodu-uurija Lille-Astra Arraste. Tema sõnul väärib jäädvustamist terve Milvi-Lydia Kallaste elutöö ning Karksi kultuuriseltsi eestvedamisel sündinud salvestis on suur samm selles suunas. Plaadil teeb kaasa Karksi-Nuia muusikakooli direktor, rahvamuusik Margus Põldsepp. Palju helipärimust kogunud muusiku sõnul paistab Milvi-Lydia Kallaste eakaaslaste hulgast silma nooruslikult ärksa vaimu, hea mälu ja suurepärase esinemisoskusega.

„Tema häälest aastate mõju vastu ei kaja,“ lausus Põldsepp. Plaadi kolmekümnest laulust kümnekond on mulgikeelsed ning rahvalaulude kõrval leidub ka autoriloomingut. „Palju sinna pisikesele plaadile ikka mahub,“ kinnitas Kallaste tõsiasja, et suurest repertuaarist polnud palu välja noppida sugugi kerge. Läti piiri lähistel asuva kodukoha järgi Majori talu ööbikuks kutsutav Milvi-Lydia Kallaste põlvneb kultuuri- ja muusikahuvilisest suguvõsast.

Katrin Johanson, ajaleht Sakala

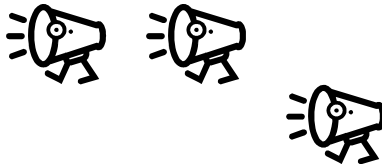

ERRSi ÜLDKOGU TOIMUB 22. MÄRTSIL ALGUSEGA KELL 12 TALLINNAS SALME KULTUURIKESKUSES (Salme tn 12).

Päevakord:

1. **ERRS juhatuse 2008 tegevusaruanne**
2. **2008 a finantsaruanne**
3. **ERRS revisjoniaruanne**
4. **ERRS tegevuskava 2009**
5. **Laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate rahvatantsurühmade ja rahvamuusikaansamblite sisulise tegevuse analüüsi kokkuvõte**
6. **Muud küsimused**

MÄRTSI KALENDER

- 02.-05. Sissejuhatus pärimusmuusikasse. August Pulsti õpistu täiendkoolitus. Lisa www.folk.ee/opistu
03. Kontsert-kohtumine: Ants Taul Viljandis. Lisa www.folk.ee
07. Õpetajate tantsufestival Viimsis. Lisa www.viimsi.edu.ee
08. Viimane tähtaeg esitada tööd 2011. aasta XI noorte laulu- ja tantsupeo loomingu konkursile. Vaata lisa www.errs.ee
08. Uute meestetantsude konkurss Rakveres
24. Pärimuskultuuri süvakursus Tallinnas. Lisa www.folkloorinoukogu.ee

ÜLESKORJATUD LAUSED

„Me elame ajahetkes, mil Eestis räägitakse mingist müstilisest majanduskriisist (kuigi ropp raiskamine läeb rahulikult edasi, kokku tõmmatakse ikka keskeltläbi asjalike asjade päält, aga eks minu mõistus olegi nendes asjades napp), mil haridusametnikud mõtlevad keele ja kirjanduse osakaalu vähendamisele õppekavas ... Kriis saab ikka olla ainult mentaalne, vaimne, kahe kõrva vahel. Asi on identiteedis, identiteet ongi nood „südamemõtted“ ja „sädemesõnad“, identiteet ongi see, mis antakse lastele edasi, mis loetakse/loitsitakse neile salamisi sisse.“
Luuletaja *Jürgen Rooste* ajalehes Sirp 19.02

05.02 Liia Lees 45
17.02 Maie Riitsalu 70
17.02 Jaanika Liiu 40
17.02 Annika Purge 35
24.02 Enda Lorents 70
24.02 Ülo Luht 60

05.03 Krista Tõldmaker 40
09.03 Eevi Balitski 60
11.03 Ingrid Sukamägi 45
20.03 Lea Danilov 60
25.03 Kaarin Reinson 45
27.03 Piret Torm-Kriis 45
29.03 Marianne Jaanson 50

Palju õnne!

Järgmine ERRSi Teataja ilmub märtsis.
KAASTÖÖD OODATUD AADRESSILE kadri@errs.ee